

Linneuniversitetet

Institutionen för kulturvetenskaper

Examensarbete

Det irländska frihetskriget

En historiografisk undersökning

Författare: Erika Lönnquist

Examinator: Erik Wångmar
Handledare: Magnus Persson
Termin: HT13
Ämne: Historia
Nivå: Kandidat
Kurskod: 2HI33E

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Metod och källmaterial	3
1.4 Teori	8
1.5 Tidigare forskning	8
2. Allmän bakgrund	10
3. Empirisk undersökning	15
3.1 Allt började med påskupproret	16
3.2 En ond cirkel	22
3.3 Martyrdom	30
4. Analys och slutsats	33
5. Käll- och litteraturförteckning	38

1. Inledning

Vid betraktande av den irländska frågan kan det argumenteras för att den har sitt ursprung i religiösa meningsskiljaktigheter i det irländska samhället¹ men även gällande de anglo-iriska relationerna i allmänhet. Denna religiösa grunden har utökats till att täcka ideologiska aspekter och de respektive nationernas politiska agerande gentemot varandra såväl som den postkoloniala² aspekt som går att finna rörande den irländska frågan, då tydligast i efterdyningarna av frihetskriget som sträckte sig mellan 1919-1921. Skeendena på Irland under tidigt nittonhundratals kan ses som kulmen av den irländska frågan och den oenighet som länge funnits mellan de båda nationerna. Home Rule-krisen under 1900-talets början och Påskupproret 1916 var startskottet till gerillakriget som följdes utav en lösning på irländsfrågan i bildandet av Nordirland såväl som Republiken Irland.

1.2 Syfte och frågeställning

Mitt syfte med denna undersökning är att se hur historieskrivningen om den moderna historiens första gerillakrig har utvecklats från 1970-tal till 2010-tal. Då det finns ett överväldigande antal faktorer som väger in i det irländska frihetskriget 1919-1921 samt dess orsaker och konsekvenser krävs en avgränsning av vilka delar utav krigsförloppet och de medverkande i konflikten. Min intention är att se närmare på konfliktåren 1919-1921 i ett antal textavsnitt från olika forskare som sträcker sig utöver en dryg fyrtioårsperiod. Analysen kommer att fokusera på vilka orsaker som ligger bakom krigsutbrottet och vilka argument forskarna lägger fram i relation till detta, såväl som hur våldet som utfördes av både de brittiska och de irländska styrkorna rättfärdigas och förklaras i historieskrivningarna. För att se någon utveckling i historieskrivning kommer de olika texternas innehåll ställas mot varandra löpande i analysen där både likheter och skillnader kommer att tas upp i deras presentationer av gerillakriget läggs fram och argumenteras. Min primära frågeställning är som följer:

- Vilka orsaker till krigsutbrottet läggs fram hos de olika textförfattarna och hur argumenterar de för detta?

¹ McCaffrey, Lawrence J., *The Irish Question: Two Centuries of Conflict*, Second Edition. The University Press of Kentucky, Lexington Kentucky, 1995, s. 3

² McCaffrey, s. 159

- Hur utvecklas historieskrivningen angående det Anglo-Iriska kriget 1919-1921 med tiden, från 1971-2013? Hur ser det ut i frågan om tillgång till källmaterial och hur vägs detta in i den historiografiska utvecklingen?
- Hur tolkas och rättfärdigas våldet som begicks på båda sidorna av konflikten under krigsförloppet?

1.3 Metod och källmaterial

Jag har genomfört en historiografisk undersökning där jag har använt mig utav ett kvalitativt metodbruk för att bearbeta det material jag haft till mitt förfogande. Definitionen av historiografi är studiet av historieskrivningen³ det vill säga själva forskningen om hur historia har skrivits, framför allt i modern tid.⁴ Peter Aronsson skriver i sin *Historia* (2011) att historieskrivningen, historiografien, är väsentlig då den förmedlar de framsteg som gjorts inom den vetenskapliga forskningen och visar på hur utvecklingen sett ut på området.⁵ Knut Kjeldstadli framför i sin lärobok *Det förflutna är inte vad det en gång var* från 1998 att historiografi inte enbart är strikt vetenskaplig så som normer ser ut idag. Historiografi har funnits under en längre tidsspann enligt denne forskare som klassificerar bland annat Bibel och Eddan som historiografiska verk, om än de är av en mer mytisk karaktär.⁶ Efter skapelsemyterna har historiografi funnits i flera former bland annat krönikor innan det fick en mer vetenskaplig karaktär i enlighet med den moderna historieskrivningen.

I avhandlingen, *Sedd, eller osedd? Kvinnskildringar i svensk historieforskning, mellan 1890 till 1995* av Agneta Ljungh (1999), går Ljungh in på att en historiografisk studie kan formges på ett flertal olika sätt och hur de utformas beror på vilken inriktning författaren valt för just sin studie.⁷ Hon går sedan vidare med att nämna några olika inriktningar som forskare har valt i frågan om historiografiska studier. Bland andra nämns Birgitta Odén som står bakom en idéhistorisk vinkling med sin biografiska studie av Lauritz Weibulls roll i utformningen av det källkritiska regelverket och Klas-Göran Karlsson vars undersökning av den ryska och sovjetiska historieundervisningens mål under början av 1900-talet vars tyngdpunkt vilar inom

³ Tosh, John Historisk teori och metod, Tredje upplagan Studentlitteratur, Lund, 2011, s.80

⁴ Florén A, Ågren H, Historisk undersökningar – Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2006, s. 27

⁵ Aronsson, Peter, Historia, Liber, Malmö, 2011, s. 15

⁶ Kjeldstadi, Knut, Det förflutna är inte vad det en gång var, Studentlitteratur, Lund, svenska utgåvan 1998, s. 45

⁷ Ljungh, Agneta, Sedd, eller osedd? Kvinnskildringar i svensk historieskrivning, mellan 1890 till 1995, Team Offset & Media, Malmö, 1999, s. 13

den politiska ideologin. Ljunghs undersökning lägger fokus på ”relationen mellan den inomvetenskapliga utformningen av historiefältet och politiskt initierandeåtgärder som står i centrum”⁸ och hennes syfte är att visa på historiefältets utveckling med utgång från den allmänna aspekten i hur kvinnor har skildrats i olika avhandlingar. Hans Hägerdal framför i sin bok, *Väst om öst – Kinaforskning och kinasyn under 1800- och 1900-talen* från 1996, en liknande diskussion som Ljungh om de olika vinklingar som finns inom historiografin och vidare om den historiografiska utvecklingen. Hägerdal argumentera att inom historieskrivningen byter den ena idén av den andra och en ny infallsvinkel i ett ämne kan inte existera utan en liten del av den idén som den ersatte.⁹ D.C. Boyce har en diskussion om historiografi och hur den som en vetenskap utvecklats och följt vissa forskningstrender. Boyce argumenterar för att historiografin rörande den irländska frågan såväl som den brittiska politiken är influerad av tre faktorer: ”the political relationship between Britain and Ireland; the release of new source material, and the current fashions in historical writing.”¹⁰ Han fortsätter med att påpeka att på grund av att den irländska frågan ännu inte passerat in i historien är dess historia påverkad av frågan och framför allt två teman. Det första är idén om att de politiska motsättningarna på Irland var unika vilket gjorde det möjligt för britterna att avskrika sig all skuld när de tacklade problemet med felaktiga metoder. Det andra temat är att man ser på den irländska frågan, då som nu, som ett farligt och främmande avbrott i den brittiska politiken, vilken förstörde: “[...] the even tenor of British politics, threatening its democratic fabric, dividing its parties and even friends, and injecting the innate bitterness and violence in Irish politics into Britain.”¹¹ Med detta som bakgrund har olika tendenser, eller vinklingar utav historiografin i relation till ämnet uppstått främst bland engelska historiker. Exempelvis en pro-liberal och pro-Home Rule historiografi där unionisterna, irländska såväl som brittiska, fullkomligt motsatte sig den naturliga lösningen på den irländska frågan, det vill säga självstyre och ett enat Irland styrt från Dublin.

Till en början var den är undersökningen tänkt att ta en annan riktning än den jag har arbetat i. Jag hade tänkt mig att se hur konflikten på Irland mellan 1916-1922 togs upp av den svenska pressen och med den inriktningen ville jag försöka få fram en svensk bild utav skeendena

⁸ Ljungh, s. 13

⁹ Hägerdal, Hans, *Väst om öst – Kinaforskning och kinasyn under 1800- och 1900-talen*, Lund University Press, Malmö, 1996, s. 3-4

¹⁰ Boyce, D.G. *The Irish Question and British Politics 1869-1996*, Second Edition, MacMillan Press Ltd, London, 1996, s. 177

¹¹ Boyce, s. 177

under Påskveckan 1916 såväl som under frihetskriget 1919-1921. På grund av oförutsägbara omständigheter blev jag tvungen att ändra vinkel på min undersökning då jag inte längre kunde fullfölja min ursprungliga idé. Efter detta sattes siktet på en historiografisk undersökning av ämnet, vilket även ledde till en centrering av mitt undersökningsområde från att täcka 1916-1922 till endast frihetskriget 1919-1921.

Jag hade gärna arbetet med ett källmaterial som specifikt inriktat sig på att behandla perioden för frihetskriget, då jag tror att det skulle ha gett en större grund för min undersökning. Då min personliga hypotes om detta är att det händer mycket rörande Irlandsfrågan under början av nittonhundratalet att det mycket troligt är svårt att göra historien rättvisa om vi endast väljer ut endast frihetskriget eller inbördeskriget då från vad har sett att större delen av skeendena på Irland, tidigt nittonhundratals hänger ihop på ett eller flera sett. För att få en så funktionell bild som möjligt behöver vi se till mer vinklad forskning rörande ämnesområdet. Det källmaterial som jag har arbetet med har i största del rört vid större tidspann av Irlands historia, med undantag för de artiklar som har behandlat från olika tidsskrifter som i sin helhet berör olika aspekter av frihetskriget och presenterar vinklingar som inte bemöts utav mer generella skrivelser. Gällande urvalet av källmaterial har det varit ett relativt snävt sökområde där det inte existerat ett stort sortiment utav forskning som varit lämplig för denna undersökning. Då jag som uppsatsförfattare inte haft mycket erfarenhet med ett utföra historiografiska undersökningar hade det varit en bra grund att utgå ifrån tidigare forskning gällande irländsk historiografi, men någon sådan forskning har jag inte lyckats hitta och kan därför inte behandla någon tidigare forskningen av den sorten i detta avsnitt. Detta avsnitt reserveras därav till det källmaterial som ligger till grund för undersökningen. Angående valet utav källmaterial handlade det inledande om vad som fanns tillgängligt, som tidigare påpekat är utbudet av Irlandsforskning inte särskilt stort. Det första kriteriet angående valet utav källmaterial var att få med både mer generella, överskådande beskrivningar utav konflikten, såväl som mer specifika vinklingar utav ämnet. Andra kriteriet gällde sedan att se till att källmaterialet sträckte sig utöver ett större tidsspann så att en undersökning om själva utvecklingen av historieskrivningen kunde möjliggöras. Inledningsvist var denna tidsperiod menad att sträcka sig från 1950/60-tal till 2010-tal, men något material från 50- och 60-talet gick inte att finna. Det tidigaste publicerade källmaterialet i denna undersökning kommer från 1971 och det senast publicerade från 2013.

Nigel Biggars *Christian Just War Reasoning and Two Cases of Rebellion: Ireland 1916-1921 and Syria 2011-Present* från 2013 tar upp en diskussion om vilka kriterier som behövs uppfyllas för att en aktion ska kunna räknas som rättfärdigad. Detta gör genom först en allmän diskussion om definitionen av vad en rebell är enligt den generella meningen av ordet i sig såväl som i samband med västerländsk media rörande Irak och talibanerna.¹² Biggar bygger sedan sin text på en analys om ”just war” i relation till Påskupproret 1916 och frihetskriget 1919-1921 på Irland och ställer detta gentemot en liknande analys utav händelseförloppet i dagens Syrien.

D.G. Boyces *The Irish Question and British Politics 1869-1996* från 1997 tar upp den irländska frågan i relation till den brittiska politiken. Boyce börjar i sitt förord med att konstatera att hans bok inte är ännu en bok rörande den irländska frågan, och att om det varit så, skulle den ha varit mycket längre då den irländska frågan, menar han, är mycket mer än bara den politiska aspekten som han har valt att lägga fram.¹³ Han avslutar sin studie med bland annat en diskussion rörande historiografi i relation till den irländska frågan och den brittiska politiken och påpekar att den har influerats utav tre faktorer: det politiska förhållandet mellan Storbritannien och Irland, tillgången till nytt källmaterial och det rådande modet inom historieskrivningen.¹⁴ ”Because the Irish Question has not yet passed into history, its history is influenced by the Question”, fortsätter Boyce och påpekar att ur detta går det att finna två teman. Det första att själva idén att irländska politiska problem var olika alla andra politiska problem och att när brittiska politiker och partier skulle tackla dem befriades de från att kritiskt granska problemet. Detta skapade ett nästan icke existerande eller opolitiskt tillvägagångssätt att närma sig den irländska frågans historia. Det andra temat är att se på den irländska frågan var och är något farligt och främmande inom den brittiska politiken.¹⁵

Tom Bowdens *The Irish Underground and the War of Independence 1919-1921* från 1973 är som tidigare nämnt en neddykning i själva frihetskriget. Bowden avviker från den allmänna aspekten av frihetskriget i sin undersökning av de underjordiska rörelserna, fram för allt det Irländska Republikanska Brödrskapet (IRB), och hur dessa opererade i Irland både i relation

¹² Biggar, Nigel. ”Christian Just War Reasoning and Two Cases of Rebellion: Ireland 1916-1921 and Syria 2011-Present”, *Ethics and International Affairs*, Vol. 27 No. 4, vinter 2013, s. 393

¹³ Boyce, D.G., s. ix

¹⁴ Boyce, s. 177

¹⁵ Boyce, s. 177

till att den styrande brittiska ledningen förbjudit deras existens och hur det var IRB som orkestrerade händelseförloppet på Irland från sent 1800-tal.¹⁶ Han ger därefter en grundlig genomgång av IRBs organisation, hur denna var uppbyggd och verkade.

Colin S. Grays *The Anglo-Irish War, 1919-1921: Lessons from an Irregular Conflict* från 2008 tar upp de olika strategierna som användades av IRA såväl som av britterna. Detta görs med en genomgång utav händelseförloppet fram till krigsutbrottet, det vill säga vilka faktorer låg bakom konflikten. Vilka motiv drev båda sidor till att tillämpa en väpnad konflikt och varför IRA var så mycket mer framgångsrika än de brittiska styrkorna. Gray går även in på varför Michael Collins var en utav de viktigaste spelarna och lägger fram tjugoåttal lärdomar som går att ta från det irländska frihetskriget, som var det första moderna gerillakriget¹⁷.

Lawrence J. McCaffreys *The Irish Question: Two Centuries of Conflict* från 1995 tar, precis som Åberg, sin början vid 1800 och sträcker sig sedan till kort innan publicering. Hans fokus ligger på utvecklingen av och kring den irländska frågan, på den irländska sidan såväl som inom den brittiska politiken, och det Anglo-Iriska förhållandet. Han intar ståndpunkten att även två nationer med århundraden av kulturella konflikter inte kan med lätthet nå en lösning.

John Newsingers *I Bring Not Peace but a Sword: The Religious Motif of the Irish War of Independence* från 1978 behandlar de religiösa aspekterna av den rådande konflikten. Newsinger går in på att den motsämja som fanns mellan det protestantiska samhället såväl som det katolska samhället på Irland. Det inte var strikt "svart och vitt" utan att det rörande revolutionära rörelser utan att där fanns gråzoner, några utav påskupproret ledare och männen bakom revolten var protestanter som mer drevs av nationalistiska ideologier än religiös tillhörighet.

Alan J. Wards *The Easter Rising: Revolution and Irish Nationalism* från 1980 tar som titeln antyder upp själva Påskupproret med dess orsaker och konsekvenser, däribland finns ett avsnitt rörande det irländska frihetskriget. Ward genomför i sitt avslutande kapitel en diskussion om huruvida Påskupproret var en nödvändig händelse för den utveckling som

¹⁶ Bowden, Tom. "The Irish Underground and the War of Independence 1919-1921", *Journal of Contemporary History*, Vol. 8 No. 2, April 1973, s. 13

¹⁷ Gray, Colin S. "The Anglo-Irish War, 1919-1921: Lessons from an Irregular Conflict", *Comparative Strategy*, Vol. 26 No.5, s. 371

följde. Han ställer där en före detta Labour Party ministerstankegångar gentemot sina egna resultat och ger en viss inblick i ett kontrafaktiskt tänkande då vi får ställa oss frågan hade det hänt på samma sätt utan Påskupproret eller var upproret absolut nödvändigt?¹⁸

Alf Åbergs *Irland – sedan 1800* från 1971 var den första jag läste i början av min undersökning och som titeln antyder täcker Åberg kortfattat och koncist Irlands historia från 1800 till sent 1960-/tidigt 1970-tal. Han har som syfte, inte att begränsa sig till den politiska utvecklingen och frigörelsen, utan har försökt skildra dess följder på samhällsutvecklingen i stora drag.¹⁹ Min uppfattning av Åbergs verk, fast jag till stor del bara inriktat mig på ett avsnitt, är att han ger en allmän bild av ämnet. Detta förklaras i förordet där han konstaterar att boken är menad att fungera som en kursbok, vilket blir allt tydligare när han i varje kapitelslut listar upp annan litteratur som är mer inriktad på just det ämne han behandlat. Trots detta är det av värde att studera hur ämnet behandlas även i en översikt.

1.4 Teori

Till detta arbete kan ett postkolonialistiskt perspektiv applicera, eftersom Irland i stora drag utgjorde en satellitstat till det brittiska imperiet. Frihetskriget, 1919-1921, är själva utbrytningen från imperiet av den mindre irländska staten och det är efter att den irländska staten har blivit erkänt som Irland möter de problem som idag existerar i forna kolonier. Skillnaden mellan exempelvis Irland och Indien, som fram till sent 1940-tal var en brittisk koloni, är att Irland ligger i Europa. På grund av Irlands geografiska läge är det svårt att tänka sig att Irland en gång varit en koloni. Eftersom denna undersökning inte berör åren efter uppsättandet av den irländska fristaten går det inte att tala om en renodlad postkolonial teori. Det går däremot att se till hur de olika textförfattarna bemöter frågan om ett postkolonialt perspektiv och i vilken utsträckning det diskuteras i källmaterialet.

1.5 Tidigare forskning

Någon forskning om historiografiska undersökningar rörande irländsk historia har inte kommit fram vid sökningar rörande ämnet. Den generella bilden om forskningen inom irländsk och anglo-irisk historia har främst riktas mot de olika aktörerna inom konflikten som existerar i relation till den irländska frågan och politiken bakom detta. Eftersom ingen tidigare

¹⁸ Ward, Alan J. *The Easter Rising: Revolution and Irish Nationalism*, Harlan Davidson Inc, Arlington Heights Illinois, 1980, s. 157-162

¹⁹ Åberg, s. 9

historiografisk forskning om frihetskriget 1919-21 eller annat skeende inom irländsk historia har påträffats har källmaterialet även fått agera som tidigare forskning.

2. Allmän bakgrund

Den tjugofjärde april 1916 gjordes det första försöket att utropa den Irländska Republiken²⁰ utav irländska nationalistiska förkämpar under vad vi idag känner till som Påskupproret. Påskupproret var en revolt mot britterna och det parlamentariska partiet med John Redmond i spetsen såväl som mot Eoin Mac Neil och dennes ledning av de irländska frivilliga. Det var ett politiskt uppvaknande då män med ett nytt politiskt tänkande trädde fram för att leda Irland.²¹ Planen var att ta kontroll över en handfull viktiga byggnader i Dublin och behålla kontrollen över dem så länge som möjligt, med syftet att deklarerera den Irländska Republikanska staten. De irländska rebellerna utgjorde betydligt färre nummer än de brittiska styrkorna som gick in för att kväva upproret.²² Under de sju dagar som upproret tog plats försökte rebellerna tillämpa skyttegravstaktik, vilket inte lämpade sig mitt i Dublin där britterna lätt kunde använda sig av närliggande byggnader för att få högra mark.²³ Den trettionde april kom upproret till sitt slut med totalt fyrahundra femtio döda.²⁴ Även om upproret var ett misslyckande hade de ändå klarat av att förändra sinnesstämningen på Irland, vilket banade väg för den irländska nationalismen.

Efter Påskupproret påbörjades en omgruppering utav det nationalistiska partiet Sinn Féin, som växte sig starkare på Irland under det nya ledarskapet av Eamon de Valera, som haft en ledande roll under upproret, men klarat sig undan avrättning på grund av sitt amerikanska arv, och Michael Collins som var medlem i den hemliga organisationen IRB (Irländska Republikanska Brödraskapet) vilket var den drivande kraften bakom den revolutionära rörelsen i landet.²⁵ Enighet inom den irländska nationalismen växte sig starkare med Lloyd Georges intention att genomföra en tvingad värnplikt för irländarna 1918 för att möta den tyska offensiven, och genom arresteringarna utav i stort sätt alla ledare inom Sinn Féin. Sinn Féin förbjöds därefter och tvingades underjord. Michael Collins var en utav få ledarfigurer som kom undan och kom att bli en ledande aktör inom frihetsrörelsen på Irland.²⁶

²⁰ Duffy, Séan – The Concise History of Ireland, Gill & Macmillan Ltd., Dublin, 2000, s.243

²¹ Åberg, Alf – Irland sedan 1800, Tidens förlag, AB Wilhemssons Boktryckeri, Stockholm, 1971, s.118

²² Duffy, s. 190

²³ Laffan, Micheal. <http://historyhub.ie/the-easter-rising-the-irish-revolution-lecture-4> (27/12 2013)

²⁴ Duffy, s. 190

²⁵ Duffy, s. 193

²⁶ Duffy, s. 193

När första världskriget tog slut i november 1918 väntade briter sig att det motstånd de mött hos irländarna angående bland annat värnplikten, skulle ebba ut. Effekten var den motsatta till stor del på grund av att den irländska nationalismen blivit starkare på den politiska spelplanen sedan upproret 1916. Parlamentsvalet 1918 var det sista att ta plats över hela Irland under samma dag. Sinn Féin ställde upp i valet med bland annat målen att dra tillbaka irländska politiker från Westminster och sammanställa en folkförsamling på Irland samt att lägga fram sitt ärende om Irlands rätt till ett självständigt styre vid fredsförhandlingarna i Versailles²⁷. Då den amerikanske presidenten Woodrow Wilson inte ville antagonisera sin brittiske förbundsvant ignorerades den irländska delegationen i Versailles.²⁸ Innan valet tog plats hade Sinn Féin sju platser i parlamentet, Unionisterna 18 platser och det parlamentariska partiet 78 platser. Valet gav Sinn Féin en helomvändning när de fick 73 platser, Unionisterna ökade till 23 platser medan det parlamentariska partiet reducerats till sex platser. Detta betydde att det parlamentariska partiet, med John Redmond i spetsen, och briternas hopp om att lösa den irländska frågan med Home Rule var räknade.²⁹

Sinn Féins ministrar tog inte plats i Westminster, det vill säga de som inte befann sig i brittiskt fängelse, utan de påbörjade arbetet med att skapa ett självständigt irländskt parlament, vilket blev känt under namnet *Dáil Éireann* och de höll sitt första möte den 21 januari 1919. Vid detta möte lades deklARATIONEN för Irlands självständighet fram och godkändes av de närvarande Sinn Féin medlemmarna.³⁰ Vid Dáils andra sammanträde hade de flesta av dess ledamöter släppts ut från fängelset och Eamon de Valera utsågs till parlamentets president och de Valera i sin tur utsåg sin regering som bland annat utgjordes av Arthur Griffith (inrikesminister), Michael Collins (finansminister), Cathal Brugha (försvarsminister) och Eoin Mac Neil (industriminister). Det denna regerings ansvar att övertyga det irländska folket att vända ryggen från det brittiska styret och låta Dáil Éireann agera som regeringsorgan. Då flera av Dáils ministrar var på rymmen på grund av att de försökte undvika arrestering och de nya ministrarna arbetade i hemlighet, var det mer eller mindre omöjligt för dem att utföra ordinarie parlamentarbete eller organisera sig i utskott och departement.³¹

²⁷ Duffy, s.194

²⁸ McCaffrey, s. 141

²⁹ Duffy, s. 194-195

³⁰ Duffy, s. 195

³¹ Duffy, s. 196

Brittiska myndigheter gjorde allt de kunde för att få bukt på det hot som Dáil Éireann utgjorde och en beväpnad konflikt mellan de båda sidorna verkade oundviklig i början av 1919.³² Det var att samma dag som Dáil Éireann först sammanträdde det första skottet ljöd i konflikten. I grevskapet Tipperary i Munster provinsen dödade en grupp frivilliga två medlemmar av RIC (Royal Irish Constabulary), den irländska poliskåren, som verkade som eskort för en transport av sprängmedel på väg till ett stenbrott. Även om det är troligt att det inte varit deras intention att döda polismännen var detta början på gerillakriget. Som följd av att dessa frivilliga agerade i den nya regeringen och de Republikens Irlands namn föddes beteckningen IRA, det vill säga den Irländska Republikanska Armén.³³

Under frihetskrigets första år var IRAs operationer generellt riktade mot RIC och männen de mötte var de andra irländare, fast dessa var, som nationalisterna argumenterade, anställda av fienden. IRA var mindre framgångrika i att tvinga polisen att lämna sina barracker än var de var med att avskräcka nya rekryter att gå med i RIC och därmed krympte RIC arbetsstyrka. Det var under vintern 1919-1920 som IRAs kampanj intensifierades och deras agerande blev allt mer djärva. Michael Collins etablerade en särskilt trupp vars syfte var att eliminera kriminalpoliserna knutna till polisen i Dublin och de var mycket effektiva med sin uppgift. Som svar på detta mördades borgmästaren i Cork, Tomás Mac Curtain, som även var ledare för IRAs första brigad stationerad i Cork, i sitt eget hem. Detta sågs som en aktion av regeringsmissbruk och terrorism och ledde till att stärka stödet för IRA.³⁴

Brittiske premiärministern Lloyd George reagerade på detta med våld kombinerat med en proposition om reform. 1920 gick 'The Government of Ireland Act' igenom med syftet att skapa Home Rule inspirerade parlament i Irland, ett baserat i Dublin och ett för att ta hand om sex utav Ulster nio grevskap. De nya parlamenten var menade att vara begränsade och skulle komma tillsammans i ett irländskt råd. Om båda parlamenten samtyckte kunde de bli mindre begränsade. För nationalisterna i söder var det fråga om 'too little too late' medan unionisterna i Ulster accepterade Home Rule för att bevara sina band till Storbritannien.³⁵ Detta resulterade i delningen mellan Republiken Irland och Nordirland.

³² Dufft, s. 196

³³ Duffy, s. 197

³⁴ Duffy, s. 197

³⁵ Duffy, s. 198

I Nordirland utbröt konflikter mellan unionisterna, vilka till stor del utgjordes av protestanter, och nationalisterna, som representerade katolikerna,³⁶ men under 1920 låg fokus annanstädes. Under våren började den brittiska regeringen rekrytera före detta brittiska soldater vilka skickades till Irland för att förstärka RIC. Dessa kom att kallas för *Black and Tans* på grund av deras uniform som utgjordes av arméns khaki byxor och polisen mörkgröna uniformer. Black and Tans skapade sig snabbt ett rykte för att vara hänsynslösa och för att inte bry sig om lagen. Till sommaren fick Black and Tans sällskap av 'the Auxies', en stödtrupp till RIC, vilka var kända för slumpartad och kallblodig behandling av beväpnade rebeller såväl som av den civila befolkningen. Totalt utgjorde RIC, med Auxies och Tans, 40 000 man mot IRA som, som mest utgjordes utav 5 000 man.³⁷ Från IRA ställning genomfördes kriget med gerillataktiker medan britterna svara på IRA attacker ses som hämndaktioner.³⁸

Vem som helst kunde misstänkas och anklagas för att associeras med Sinn Féin och därmed fängslas utan någon rättegång, så länge de inte sköts ner på fläcken. Black and Tans' var kända för destruktion av egendom i hela samhällen om de misstänkte att de civila gömde och hjälpte medlemmar av IRA. Efter att en grupp av frivilliga öppnat eld mot och dödat ett flertal soldater i Dublin hängdes en utav gärningsmännen i Mountjoy fängelset, 18 årige Kevin Barry. Detta ledde till en stark reaktion i huvudstaden. En liknande rektion som denna uppstod i samband med nyheterna om att den nye borgmästaren av Cork, Terence MacSwiney, dött medan denne hungerstrejkade. Den sista delen av 1920 utgjorde höjdpunkten av frihetskriget och var även den blodigaste perioden av konflikten, vilken kulminerade den 21 november när Collins specialtrupp mördade elva misstänkta brittiska underrättelsestjänst officerare på en söndags morgon. Under eftermiddagen samma dag tog sig sedan Black and Tans till Croke park och öppnade eld mot publiken av en fotbollsmatch, vilket resulterade i tolv döda civila.³⁹ Denna cirkel av attack, motattack och mot-motattack varade i ytterligare sex månader och den mest fasansfulla händelsen är troligen när Black and Tans tillsammans med Auxies brände ner stora delar av Corks centrum, för att hämnas på Tom Barrys och dennes manskap som höll västra delen av grevskapet Cork gentemot britterna.

³⁶ Duffy, s. 198

³⁷ Duffy, s. 199

³⁸ Duffy, s. 200

³⁹ Duffy, s. 200

De Valera som spenderat stora delar av frihetskriget i Amerika, där han talade för ett erkännande av Irlands självständighet och samlade in pengar för att finansiera kriget. 1921 efter att han återvänt till Irland påbörjades diskussionen med Lloyd George, som var högst medveten om det dåliga rykte som Storbritannien fått utomlands på grund av konflikten med Irland och Sinn Féin. Till en början stod förhandlingarna stilla då Lloyd George insisterade på ett avvapnande utav IRA innan man nått en uppgörelse, vilket var oacceptabelt. Vidare insisterade Lloyd George på att Nordirlands premiärminister James Craig skulle vara närvarande vid förhandlingarna för att representera det nya Nordirland, men Dáil Éireann såväl som dess president de Valera vägrade att acceptera den norra statens legitimitet och endast när Lloyd George gav vika kunde de komma överens om en vapenvila.⁴⁰ Vapenvilan tog effekt den elfte juli 1921, vilket inte var nog för tidigt för IRA vars resurser vid den här tidpunkten var överansträngda.

De Valera tillsammans med bland andra Griffith begav sig till London där de erbjöds en ställning som dominion inom imperiet, vilket de inte accepterade då deras mål var en självständigt irländsk republik fri från det brittiska imperiet. På grund av detta föll förhandlingarna samman och återupptogs sedan i oktober.⁴¹ De Valera som nu var ledare utav den irländska republiken och inte Dáil Éireann valde att skicka en delegation led utav Arthur Griffith, som utgjordes av bland annat Michael Collins, till förhandlingarna där de möttes av bland andra Lloyd George och Winston Churchill.⁴² Efter långa och spända förhandlingar kom man fram till en kompromiss som passade båda nationerna och den sjätte december 1921 skrev den irländska såväl som den brittiska delegationen under dokumenten som etablerade den irländska fristaten.⁴³

⁴⁰ Duffy, s. 200

⁴¹ Åberg, s. 132

⁴² Duffy, s. 201

⁴³ Duffy, s. 202

3. Empirisk undersökning

“We have a weapon more powerful... than any in the whole arsenal of the British Empire! That weapon... is our refusal!”⁴⁴

Om vi ser på de siffror som tog upp i tidigare kapitel rörande manskapet på båda sidor av konflikten som deltog i frihetskriget går det lätt att spekulera i att irländarna inte hade mycket utav en chans rent numerärt och britererna, som det stora imperium de var, hade tillgång till mer avancerad utrustning än IRA.

Frihetskriget utgör endast en liten del av det valda källmaterialet även om det utgör en betydelsefull roll i Irlands historia. Denna analys inleds med ett generellt intryck utav de texter som tidigare studerats i denna undersökning, och följes sedan utav en redogörelse utav vilka likheter och skillnader det går att finna de olika författarna emellan. Med början hos Alf Åberg som nämndes i föregående kapitel har dennes textperspektiv på den irländska historien och ger en sammanfattad och koncis genomgång av två hundra års historia. Lawrence J. McCaffrey har ett liknande upplägg som Åberg då även han täcker två århundraden i sin bok men han dyker djupare och erbjuder fler detaljer än Åberg i ämnet. Alan J. Ward å andra sidan befinner sig någonstans mitt emellan Åberg och McCaffrey. Kontrasten i denna undersökning rörande källmaterialet kommer i form av D.G. Boyce och dennes presentation av den brittiska politiken i förhållande till Irlandsfrågan såväl som John Newsingers inblick på den religiösa spelplanen och Tom Bowdens artikel om den underjordiska rörelsen under kriget. Nigel Biggars artikel diskuterar frågan om ett rättfärdigat krig och hur detta definieras och huruvida det irländska frihetskriget 1919-1921 passar den mall som han presenterar. Colin S. Gray har ett liknande upplägg som Bowden fast denne väger även in briterernas agerande och motivationen bakom dessa handlingar såväl som att presentera ett flertal lärdomar som går att dra från den strategiska verksamheten hos både IRA och den brittiska regeringen.

Genomgående i denna analysdel kommer undersökningens andra frågeställning om den historiografiska utvecklingen att genomföras även om detta inte bemöts direkt förrän i ett senare skede i uppsatsens slutsatskapitel.

⁴⁴ Jordan Neil, Michael Collins, Warner Bros. 1996

3.1 Allt började med påskupproret

I detta avsnitt diskuteras vilka orsaker till krigsutbrottet som de olika forskarna anser ligga bakom konfliktutbrottet 1919 och hur de argumenterar för detta.

Då de aktuella avsnitten i böckerna behandlar åren 1919-1921 har de tendensen att i början inte verka vettiga när vi som läsare tar oss an texten. Därför har det inte varit helt lätt att se på orsakerna till just utbrottet av frihetskriget. För att komma med en lösning på detta fick jag se till redovisningen av åren 1916-1921 som jag angett i tidigare kapitel (Allmän bakgrund) och sedan med detta som grund hitta spår av detta i mitt källmaterial. Även om författarna inte rent ut sagt säger att det var så här var det, har de lämnat små hintar till utvecklingen i landet innan stridernas utbrott som kan klassas som orsakar till sagda krigsutbrott. Ward börjar sitt avsnitt om frihetskriget, som denne har placerat i sitt avsnitt om vilka konsekvenser Påskupproret hade. Detta stycke hos Ward inleds följande: ”As Sinn Féin made these advances in the political and judicial spheres [...]”⁴⁵ vilket refererar till deras, Sinn Féins, ökade stöd inför och efter valet som ägde rum år 1918, vilket räknas som vändpunkten för den nationalistiska politiken på Irland. Wards påpekar det inte rakt ut att Frihetskriget skedde enbart som en effekt utav Påskupproret 1916 men läsaren kan spekulera om att Sinn Féins framgång kanske inte hade varit lika stor utan Påskupproret. Sinn Féin politiska utveckling efter 1916 stärks utav Bowden:

There was, in the period between the end of the 1916 Easter Rising and the onset of the revolutionary war in 1919, a gradual change of political allegiance on the part of the Irish. The legitimacy of the incumbent British administration dwindled in almost inverse proportion to the growing support in favour of the underground government of the Irish Republic proclaimed on the steps of the Dublin General Post Office, Easter 1916, and endorsed through a series of elections culminating in the Dail Eireann elections of 1918.⁴⁶

Åberg påbörjar sitt avsnitt om frihetskriget med att direkt poängtera hur många soldater britterna hade på Irland. Detta följs av en snabb redogörelse hur saker och ting var i England efter första världskrigets slut och att engelsmännen hellre fokuserade sina resurser på att ordna

⁴⁵ Ward, s.124

⁴⁶ Bowden, Tom, The Irish Underground and the War of Independence 1919-21, Journal of Contemporary History Vol. 8 No. 2, April 1973, s.3

problemen på hemma plan innan de tog hand om 'det upproriska Sinn Féin'.⁴⁷ Åberg förklarar sedan att när England tvekade att ingripa efter Dáil Éireanns utropade av en irländsk republik vid parlamentet den 21 januari 1919 fick de irländska ledarna tillräckligt med tid att stärka sin organisation både politiskt och militärt.⁴⁸ Jag tror inte att den brittiska tvekan att ingripa tidigt ska tolkas som en orsak, men rent kontrafaktiskt skulle konflikten kunna ha fått ett snabbare slut om britterna slagit till mot de irländska rebellerna innan de var fullt redo för någon form av konfrontation. Hos Åberg har det inte varit lätt att hitta några spår av a orsakerna till krigsutbrottet, men vid en närmare inspektion utav ett annat avsnitt hos Åberg finns följande rubrik: "Allt börjar med påskupproret", under vilken han skriver att påskupproret skedde på grund av att de högsta ledarna inom IRB (Irish Republic Brotherhood) ville det. Av detta skulle vi kunna dra slutsatsen att det irländska republikanska brödarskapets hemlighetsmakeri var en utav orsakerna till krigsutbrottet, då denna organisation låg bakom planeringen, organiseringen, ledningen och finansieringen utav påskupproret⁴⁹ som Ward såg som en orsak till 1916 års revolt i Dublin.

Vidare till McCaffrey bör det nämnas att hos denne fanns det inget avsnitt dubbat frihetskriget utan dennes text var uppdelad i mer omfattande tidsspann. McCaffrey tar upp en av orsakerna till Sinn Féins framgång i valet var att i samband med att den brittiska regeringen 1918 talade om att införa värnplikt på Irland för att kunna skicka fler trupper till fronten så skiftade det parlamentariska partiets stöd från the House of Commons till Sinn Féin. Tillsammans med den negativa inställningen irländarna hade till detta stärktes den republikanska andan hos folket och de frivilliga skyndande på sina omgrupperingar.⁵⁰ En orsak till Sinn Féins framgång i valet enligt McCaffrey hörde ihop med att reglerna för vem som fick rösta ändras till att inkludera den yngre generationen män såväl som kvinnor över trettio års ålder⁵¹. Han fortsätter med att peka ut att den irländska delegationen som skickades till Versailles för att lägga fram republikens sak ignorerades. Att britterna redan innan det irländska valet fängslat flera utav Sinn Féins ledarfigurer hjälpte inte att stilla den irländska otåligheten eller den revolutionära andan som fanns inom det nationalistiska partiet och enligt Åberg och Bowden hos IRB.

⁴⁷ Åberg, s. 124

⁴⁸ Åberg, s. 124-125

⁴⁹ Åberg, s. 116

⁵⁰ McCaffrey, s. 140-141

⁵¹ McCaffrey, s. 141

Boyce tar som tidigare nämnt enbart upp den brittiska politiken i relation till den irländska frågan och de Anglo-Iriska förhållandena. Detta ger ett annat perspektiv, då bland annat inställningen hos de brittiska politikerna rörande Irlandsfrågan i samband med Versailles och den önskade utvecklingen av Home Rule.⁵² Utöver detta uttryckte de en vilja att möta den nationalistiska utmaningen från Irland så länge det var ”a ’fair and square fight’” enligt Walter Long som vid tidpunkten var ledamot i det Irländska rådet inom det brittiska parlamentet. Men med rekryteringarna av förre detta militär för att understöda RIC dog idén om rent spel.⁵³ Boyce ger ett komplementerande perspektiv på ämnet och skiljer sig därför grundligt från de övriga tre. Boyce lägger däremot inte fram någon tydlig orsak till konflikten utan väger in flera olika mindre händelser, i jämförelse med påskupproret, som tog plats på den politiska spelplanen.

Newsinger tar upp de religiösa falangerna på Irland i samband med den aktuella konflikten även på ett individuellt plan genom att lägga fram flera protestanter som hade anknytningar till IRB eller IRA. Men även om protestanter var en del utav den irländska motståndsrörelsen är den irländska nationalismen oundvikligen främst associerad med katolicismen.⁵⁴ Newsinger lägger inte direkt fram några argument för vad som låg bakom krigsutbrottet utan fokuserar på den religiösa tillhörigheten bland ledande individer, Padraic Pearce exempelvis, och hur den kyrkliga makten ställde sig till Påskupproret såväl som frihetskriget. Han går även djupare in på frågan om den katolska nationalismen och motiveringar bakom detta såväl som den protestantiska aspekten utav motståndsrörelsen. Något han lägger stor vikt på är martyrdom i samband med frihetskampen: ”The martyred dead of the Rising were canonized in popular consciousness”⁵⁵ och hur detta verkade som en motiverande kraft för folket.

Då Boyce fokuserade på den politiska aspekten av Irlandsfrågan lägger Bowden fram konflikten med fokus på IRB och IRA. Han inleder sin artikel med att poängtera att frihetskriget inte enbart var en militär konflikt: ”It is in fact part of the wider field of politics – the subrosa politics of assassination and reprisal in the guerrilla war of 1919-21 between the

⁵² Boyce, s. 66

⁵³ Boyce, s. 66

⁵⁴ Newsinger, John, ”I Bring Not Peace But A Sword’: The Religious Motif in the Irish War of Independence”, *Journal of Contemporary History*, Vol. 13 No.3, Juli 1978, s. 610

⁵⁵ Newsinger, s.617

British security forces and the Irish Volunteers or IRA, who were the military arm of an underground Irish government.”⁵⁶ Han lägger fram argument för att en revolutionär anda funnits på Irland redan innan Påskupproret⁵⁷ och efter att Home Rule gick igenom 1914 skriver Bowden följande om britternas motivering rörande styrande utav irland: ”Governing Ireland became a mere holding operation. The sole object was to keep the country quiet. [...] Ireland was not merely to be kept quiet but kept quiet at all costs.”⁵⁸ Bowden lägger till en viss grad fram Påskupproret som en varning till den brittiska administrationen:” [...] that events and foces in Irish society were moving out of the grasp of the Castle administration and its police.”⁵⁹ Påskupproret var inte den första revolt som genomförts men det var den sista innan krigsutbrottet och den efterföljande frigörelsen från England. Bowden menar att frihetskriget var ett resultat av en alltmer ineffektiv administration som möttes av män drivna utav revolutionära idéer som var övertygade om att de kunde nå sina mål genom krig. Han går vidare med att visa på att även om Påskupproret var ett misslyckande fungerade det storartat som propaganda för det republikanska syftet. Han lägger även fram Thomas Ashes död, efter att han blivit tvångsmatad under sin hungerstrejt, som en start för ökat motstånd hos det irländska folket. Liknande McCaffrey tar Bowden upp att den brittiska kampanjen för irländarna att delta i första världskriget var en utav orsakerna till de som fortfarande stöttade britterna började tänka om sina ståndpunkter. ”The attempt to enlist Irishmen to fight in a war ostensibly for the independence of small nations proved too harsh an irony.”⁶⁰

Biggar tar upp en intressant vinkling med sin diskussion om huruvida 1919-1921 års krig var rättfärdigat, vilket kommer att bemötas vid ett senare skedde i analysen. Utöver detta lägger Biggar fram idén, liksom bland andra McCaffrey har gjort, att det inte enbart var så enkelt som Åberg indirekt menar att allt började med Påskupproret utan att det var ett antal faktorer som vägde in inte bara i frågan om vad som orsakade krigsutbrottet utan även vad som låg till grund för upproret 1916. Biggar argumenterar för att Påskupproret inte var menat att vara en stor aktion mot det brittiska styret och därmed inte hade syftet att starta en revolt utan mer våldsam provokation:

⁵⁶ Bowden, s.3

⁵⁷ Bowden, s.4

⁵⁸ Bowden, s.5

⁵⁹ Bowden, s.8

⁶⁰ Bowden, s.11

[...]there was no grave, systematic, persistent injustice to provoke the 1916 rebels. Instead what motivated them was a belief in the cathartic property of nationalist bloodshed, an atavistic hatred of the British political and cultural connection, and a revolutionary elite's fear that the Irish people were becoming decadent in their contentment with the status quo.⁶¹

Biggar går vidare med att säga att trots att Påskupproret inte var moraliskt rättfärdigat, hjälpte det att inspirera en större resning som i slutänden ledde till att det irländska folket och Dail Eireann fick legitim autoritet att regera Irland.⁶²

”The Anglo-Irish War of 1919-1921, seen in retrospect, was a war with in a war. England, Britain, the British Empire, was the enemy of the day, as in one form or another it had been for 800 years, no less”⁶³ inleder Gray sitt stycke om det historiska narrativet i relation till sin undersökning. Detta efterföljs med en sammanfattning utav Anglo-iriska relationer från medeltiden och fram till 1919. Därmed lägger Gray fram ett antal orsaker som leder fram till både påskupproret och frihetskriget såväl som inbördeskriget som följer 1922. Gray skriver att det uteslutande var Home Rule, Påskupproret och Sinn Féins framgång i valet 1918 som låg till grund för krigsutbrottet den 21 januari 1919 utan går längre tillbaka och ser till den komplicerade relation som funnits mellan Irland och England under åtta hundra år. Just denna långa historia mellan öarna klassificerar Gray som en utav fem faktorer till varför britterna såg den irländska revolutionen som ett hot, varav denna lista låg till grund för att de inte backade ur konflikten vid första tecken av irländskt motstånd. Irland hade i större grad varit en brittisk koloni sedan medeltiden och den brittiska makten hade länge haft kontroll över ön politiskt såväl som religiöst, kulturellt och territoriellt. Även om religiösa olikheter inte är en direkt orsak till krigsutbrottet eller en drivande faktor bakom våldet är det en del utav varför irländarna först reste sig mot den brittiska övermaken. En annan orsak som Gray tar upp till varför britterna såg irländarna som ett hot var IRA, de hotade att splittra imperiet som under 1919-1939 var som allra mest utspritt. Gray går vidare med att påpeka att de i London var oroliga för att det skulle formis en allians mellan Tyskland och de irländska republikanerna, vilket inte var helt obefogat: ”In 1916, the Germans shipped 20,000 rifles and then machine guns on board the *Aud*, to equip the rising. The *Aud* was intercepted off the Irish coast by the

⁶¹ Biggar, s. 395

⁶² Biggar, s. 395

⁶³ Gray, s. 372

Royal Navy.”⁶⁴ Även om männen bakom Påskupproret inte hade några militära ambitioner eller någon direkt organisationsförmåga för tillfället oroade detta brittena. Även 1918 gick det rykten på Irland om en tysk plan att landstiga på Irland, om detta hade inträffat skulle det enligt Gray förhållandevis hur allvarligt London såg på sina ”irländska problem”.⁶⁵ Gray skriver vidare:

The modern IRA, the force that succeeded the Irish Volunteers in name after 1919, was born in two senses out of the events of 1916. On the one hand, it was the beneficiary of the political kickstart to armed rebellion given by the Rising, as its leaders had intended. On the other hand, the Rising, for all its inspirational virtues, was a case study in how not to fight British Rule in Ireland. The men that followed, were a different breed from most of those who stood up to be slaughtered for Ireland at Easter 1916.⁶⁶

Gray tar sedan upp att brittena aldrig tog beslutet att gå till krig på Irland 1919-1921, utan att de mer eller mindre snubblade in i konflikten, sporrade utav det våldsamma IRA, men utan en klar policy att guida dem.⁶⁷

Boyce och Newsinger går inte direkt in på orsakerna till frihetskriget men de ger en komplementär vinkel på skeendena på Irland under den aktuella tidsperioden som inte direkt talar upp i de mer generella bemötningarna utav konflikten som har undersökts. Även Biggar är svävande rörande vilka orsakerna bakom krigsutbrottet var och går inte särskilt djupt in på detta utan lägger sitt fokus på att föra en diskussion rörande rättfärdigandet utav kriget. Bowden liksom de två förstnämnda har ett mer djupdykande perspektiv i ämnet i ren allmänhet men även gällande orsakerna bakom frihetskriget. Medan Åberg och Ward till en viss del säger att frihetskriget är en konsekvens utav Påskupproret går dessa inte riktigt in på varför de drar denna slutsats. McCaffrey lägger fram sina argument rörande varför Påskupproret ledde fram till frihetskriget och väger där in med politiken som bemöttes utav Boyce, det ökade stödet för Sinn Féin och IRBs bakom kulisserna agerande. Liksom McCaffrey går Bowden in och förklarar vad som ligger bakom de argument som läggs fram i artikeln för att Påskupproret ledde fram till gerillakriget 1919-21. Gray har som tidigare

⁶⁴ Gray, s. 375

⁶⁵ Gray, s. 376

⁶⁶ Gray, s. 379

⁶⁷ Gray, s. 382

nämnt ett liknande upplägg som finns hos Bowden, med det undantag att denne även bemöter den brittiska sidan och just varför de såg republikanerna på Irland ett hot. Gray lägger fram argument för att Påskupproret var en inspiration samtidigt som det figurerar som ”den sista spiken i kistan” i en lång rad med uppror som alla i verkan med det brittiska förtrycket av Irland, såväl som den stora svälten ledde fram till att ”vattnet kokade över” till slut och konflikten nådde sin spets med krigsutbrottet 1919. Biggar, Boyce och Newsinger skiljer sig mest från gruppen då dessa håller sig strikt till sina vinklingar. Även om Boyce väger in de politiska besluten som fattades och hur dessa påverkade skeendena på Irland poängterar han inte någon direkt utmärkt orsak till krigsutbrottet, utan argumenterar för att det är beroende utav ett flertal faktorer. De övriga fem, även om de drar i samma riktning, väljer de att lyfta fram olika fakta som gör att även i deras likheter går det att hitta skillnader i deras argument och hur mycket de har utvecklat och förklarat varför de tar ståndpunkt på att revolten 1916 i Dublin var en faktor utav flera i krigsutbrottet den 21 januari 1919. Påskupproret kan därmed tolkas som startskottet till kriget på grund av att det banade vägen för en ny generation av irländsk nationalism ledd utav Eamon de Valera och framför allt Michael Collins, vilken inte var sen att använda upproret som propaganda.⁶⁸

3.2 En ond cirkel

I följande avsnitt går undersökningen vidare med att behandla till stor del frågan om hur briter och IRA rättfärdiga sina handlingar och våldet som var en central del utav konflikten.

Något som figurerar i de olika texterna är ”våld föder våld”. Själva kriget bestod till stor del, av RIC med Black and Tans och the Auxies i släptåg satte hårt mot hårt för att bekämpa IRA, och IRA som i sin tur gav tillbaka med samma mynt. Här finns det en diskussion om terror från båda sidor av konflikten. Och för att få någon rätsida på det hela får vi ställa oss frågan om vi väljer att definiera terror utefter dagens norm då något av det första vi tänker på är al ‘Quaida och World Trade Center, eller om vi väljer att definiera handlingarna i relation till deras samtid. Med dagens definition av terror och terrorism är det inte särskilt troligt att aktionerna under det irländska frihetskriget till stor del faller under denna klassificering. I källmaterialet beskrivs kriget som en ond cirkel, attacker och motattacker som sker genom tillämpningen av olika tillvägagångssätt. Då IRA var alldeles för få i antal för att direkt kunna

⁶⁸ Bowden, s. 11

konfrontera britterna liknande hur första världskriget utkämpats lämpade det sig bäst att använda sig utav gerillataktiker, även om Irland enligt Ward inte var särskilt lämpligt för gerillakrigsföring, på grund av att Irland saknade bra vägar, terrängen var alldeles för öppen och tillgången till resurser i det vilda var mycket begränsade om än obefintliga.⁶⁹ Men genom bruket av gerillataktiker var IRA mycket framgångsrika varav denna framgång delvis berodde på det folkliga stödet då lokalbefolkningen drog sig inte för att varken hjälpa eller gömma dem,⁷⁰ och delvis på grund av att männen som ingick i de olika brigaderna var från det område de tagit sig på att försvara mot britterna och hade därför en god kunskap om området.⁷¹ Frihetskriget bestod mer eller mindre utav mindre aktioner från A som genererade motaktioner från B som ledde till ytterligare aktioner från A, och så fortsatte det, svar och gensvar fram till vapenstilleståndet i juli 1921.⁷² Medan Åberg enkelt konstaterar att ”Det var ett krig mellan två relativt självständiga och okontrollerade styrkor” ger McCaffrey och Ward såväl som Boyce ett visst diskussionsmoment rörande IRAs och Black and Tans’ agerande gentemot varandra och hur detta sedan påverkade civilbefolkningen i de delar av landet där konflikten var mest centrerad, det vill säga främst i Dublin såväl som de södra och västra delarna utav landet.⁷³ Boyce argumenterar för att Black and Tans ursprungliga syfte varit att bekämpa ett poliskrig, medan det resulterade med: ” [...] wholehearted onslaught of martial law and army control [...]”⁷⁴ Boyce fortsätter sedan att påpeka att Black and Tans brutala metoder var nödvändiga för att möta en lika brutal fiende. Ward beskriver Black and Tans som en brutal och odisciplinerad grupp⁷⁵ vilket McCaffrey instämmer med. Men McCaffrey går tar även upp att brittiska officerare beskrev IRAs gerillataktiker som mord och fortsätter sedan att förklara att gerillastrategier var det enda praktiska sättet för en liten nation med begränsade resurser och befolkning att utkämpa ett frihetskrig mot en världsmakt.⁷⁶ Det är här det blir intressant på grund av att McCaffrey är ensam om att ta upp det brittiska imperiet i relation till Irland. För det är troligt att Irland inte var mycket mer än ytterligare en koloni inom imperiet. McCaffrey skriver följande:

⁶⁹ Ward, s. 125

⁷⁰ McCaffrey, s. 142

⁷¹ Åberg, s. 125

⁷² Åberg, s. 128

⁷³ Ward, s. 125

⁷⁴ Boyce, s. 68

⁷⁵ Ward, s. 126

⁷⁶ McCaffrey, s. 142-143

The Anglo-Irish conflict was the twentieth century's first successful guerilla war of liberation, an inspiration and model for revolutionary movements all over the globe. When it was over, Ireland faced the same problems of stability, civil war, and reconstruction that would later challenge other emerging nations in Asia, Africa and the collapsing Soviet empire. Like them, Ireland confronted the challenge of independence with young leaders trained in ideological rigidity of revolution rather than the compromise of politics.⁷⁷

Han är den enda som betraktar Irlandsfrågan med ett postkolonialistiskt perspektiv och går in på att Irland i stort sätt var ännu en ockuperad nation under brittiskt styre. Detta ger en viss bekräftelse av irländska otåligheten gentemot britterna, samt rör vid varför Sinn Féin höll fast vid att Irland skulle bli en självständig nation vid sidan av det brittiska imperiet, istället för att acceptera den dominon status som erbjöds dem under de utdragna fredsförhandlingarna 1921. McCaffrey fortsätter sedan med att peka ut att det fanns argument i Storbritannien att IRAs aktioner inte rättfärdigade de brutala motaktioner de möttes av från representanter för ett land som nyligen utkämpat ett krig i försvar av de mindre nationernas rätt till suveränitet.⁷⁸ På så sätt var Storbritannien motsägelsefullt i sitt försök att behålla sin kontroll över Irland. Medan denne ställer IRA och de brittiska styrkorna och deras agerande emot varandra tar Bowden fasta på till stor del redogöra för IRAs aktioner. Något han tidigt pekar på är att britterna, när de väl agerade, gjorde det för sent för att ha kunnat vinna Irland och det irländska folket.⁷⁹ Bowden går även vidare med att Collins, det var denne som var ledare för IRB såväl som för IRA och dess special styrka "The Squad", var viktigare i kampen för Irlands självständighet än den frånvarande presidenten för Dail Eireann, De Valera.⁸⁰

Oundvikligen hade IRA och RIC aktioner en stor påverkan på civilbefolkning. Det kunde röra sig om mindre influenser men i andra fall var det händelser som berörde hela nationen och eggade både medlemmarna i IRA och framför allt i Black and Tans att slå tillbaka mot varandra. Enligt Bowden var det Collins som till stor del låg bakom ordena för de selektiva och systematiska avrättningarna utav brittisk underrättelsetjänstofferare i Irland, då det mest uppmärksammade exemplet på detta är Bloody Sunday.⁸¹ Detta är något som behandlas utav

⁷⁷ McCaffrey, s. 152

⁷⁸ McCaffrey, s. 143

⁷⁹ Bowden, s. 12

⁸⁰ Bowden, s.12

⁸¹ Se s.10

alla textförfattarna som studeras i denna undersökning. Ser vi till orsaker som ledde fram till denna specifika händelse den 21 november 1920, ser Åberg det som en reaktion till hängningen utav Kevin Barry vilket även Ward väljer att ta upp i sin text. Rörande deras redogörelse för händelsen har de samma grundläggande ram men detaljerna skiljer sig åt. Utav Åberg, Ward och McCaffrey ökar detaljrikedomen i denna riktning. Hos Ward tars Bloody Sunday upp efter en genomgång av Black and Tans och deras aktioner mot IRA och hur de flesta av illdåden som begicks utav den brittiska regeringens män, utfördes utav antingen Black and Tans eller the Auxies under 1920.⁸² Även om Ward upprepar samma historia som Åberg har han angett andra detaljer. Bland annat går vi från elva officerare hos Åberg till tolv hos Ward, och medan Åberg säger att Black and Tan svarade på Collins, och IRAs agerande, skriver Ward, att det var polisstyrkor ansvariga för skottlossningen vid fotbollsmatchen. Då Black and Tans var en hjälptrupp till RIC är det inte mycket att peka ut i detta sammanhang. Slutligen utelämnar Ward antalet sårade vid skottlossningen som både Åberg och McCaffrey tar upp. McCaffrey anger, liksom Ward, att tolv män dödades utav IRA samtidigt som han bekräftar Åbergs uttalande om att det var elva underrättelseofficerare som dog. Vidare tar McCaffrey fast vid att det var the Auxies och RIC som låg bakom skottlossningen i Croke park. Gällande de tolv offren under skottlossningen börjar Åberg med att enkelt konstatera deras antal, medan Ward säger att de innefattade både män och kvinnor, och slutligen tar McCaffrey det ytterligare ett steg genom att säga att bland offren fanns en kvinna, ett barn och en fotbollsspelare. Vidare till Bowden finns det hos denne en diskussion om IRAs attacker mot polisen och hur Collins hade ett finger med i spelet rörande Bloody Sunday. Han skriver följande:

Normally the attacks were carried out by fairly large companies of the IRA, generally one or two companies of a battalion [...] The assembly of such large groups of men was often erected by holding a sports meeting in the neighbourhood. The crowds gathered for such meetings were supposed to disarm suspicion. Bloody Sunday, November 1920, was an excellent example of this tactic in operation. Here some 120 IRA men travelled to Dublin under cover of attending the final of the All Ireland Hurling Championship at Croke Park.⁸³

Medan Black n' Tans såväl som RIC har haft ett terrorvälde enligt Åberg, Ward och McCaffrey lägger Bowden vikt på att påpeka att det även fanns en terror kampanj hos IRA,

⁸² Ward, s. 126

⁸³ Bowden, s. 19

vilket handlade om lönnmord (Bloody Sunday). Där fanns även planer att lönnmörda "[...] the British Cabinet by machine-gunning the Government front benches from the spectator's gallery in the house of Commons."⁸⁴ Bowden lägger fram vid flera tillfällen i sin text att IRA inte enbart gick till angrepp för att kämpa för hem och fosterland genom gerilla taktiker ute på landsbygden, utan Collins agerade marionett spelare. Collins var den som organiserade dessa systematiska lönnmord⁸⁵ utav brittiska officerare som stod i vägen för den irländska nationalisiska propagandan och agendan att uppnå en avbrytning från det brittiska styret utav den irländska staten. Collins var, enligt Bowden, övertygad av lönmorden utav brittiska tjänstemän på Irland var ett grundläggande behov för att IRAs kampanj skulle vara framgångsrik. Redan 1919 hade Collins en elitgrupp (The Squad) till sitt förfogande som enligt brittisk underrättelsetjänst var fullt beväpnad och enbart inväntade order att anfälla baracker eller avrätta polismän.⁸⁶ Till skillnad från de forskare som tidigare diskuterats i detta avsnitt i samband med Bloody Sunday är detta inget som Boyce bemöter i sin forskning. Därav behandlar han den brittiska motivationen bakom rekryteringen av Black n' Tans:

The violent aspects of the Irish Question now provoked, as it had always provoked different responses in British politics. 'Black and Tans' recruits to the RIC were intended as a way of fighting a 'police war' in Ireland, instead the whole-hearted onslaught of martial law and army control. But their rough and ready methods, their indiscipline, and their random attacks on civilians as a means of hitting back at ruthless and elusive enemies brought down protest on the government's head from important sections of British public opinion.⁸⁷

Med detta presenterar Boyce att den brittiska regeringen ville hellre ha ett poliskrig, där deras egna styrkor skulle haft en bättre chans att vinna över irländarna, än det gerillakrig som de istället förlorade emot IRA. Ett poliskrig var vad britterna föredrog, men som Boyce lägger fram det, fick det ingen önskad verkan. Här går det ändå att se en viss likhet mellan det irländska såväl som brittiska agerande i relation till sina stridande styrkor. Dail Eireann såväl som den brittiska regeringen hade officiellt ingen direkt kontroll över IRA eller Black n' Tans. Även om själva grundtanken med Black n' Tans var att regeringen i form att den regeringskontrollerade polisstyrkan på Irland skulle ha någon form av kontroll över männen

⁸⁴ Bowden, s.19

⁸⁵ Bowden, s. 3

⁸⁶ Bowden, s. 20

⁸⁷ Boyce, s. 68

som ingick i detta förband, gick det inte riktigt hela vägen eftersom Black n' Tans, som Boyce påpekar, var oberäkneliga. Ställs detta i kontrast till IRB och IRA och deras förhållande till det självutnämnda irländska regeringsorganet Dail Eireann, var Collins en utav De Valeras ministrar, och hade därefter en del utav regeringen samtidigt som han var högt uppsatt inom IRB och ledare för IRA. Boyce argument om att de brittiska styrkorna var oberäkneliga styrks vidare utav Åberg: ”Det var ett krig mellan två relativt självständiga och okontrollerade styrkor.”⁸⁸ Om detta går att tillskriva IRA är tveksamt i och med Collins roll både i regeringen och som IRAs överhuvud. Enligt Bowden framstår Collins ha haft kontroll över sina styrkor och Bowden fortsätter med:

As an army the IRA was thus tactically and organizationally sound. It knew its military limitations and fought within them. It was also highly mobile. By the autumn of 1920 flying columns had been organized in several of the most active brigade areas. Towards the end of 1920 all brigades were instructed to create such units. Military the success of the IRA was due to its speed, mobility and Intelligence – all which depended in one way or another upon the support of the Irish people.⁸⁹

Enligt Bowden var polisens såväl som de brittiska styrkornas aktioner begränsade till motreaktioner och de tog sällan initiativet att anfälla först. Han lägger fram att briterne inte heller såg något behov att använda sig utav samma taktiker som IRA och det brittiska svaret på IRA agerande var ”[...] piecemeal when coordination was called for; it was heavy-handed when there was need for finesse.”⁹⁰ Hela den brittiska kampanjen under frihetskriget saknade strategisk och taktisk reflektion såväl som en tydlig befälskedja. Bowden går sedan vidare med att påpeka att ”[...] the insurgent force 'must have a friendly population, not actively friendly but sympathetic to the point of not betraying rebel movements to the enemy. Rebellions can be made by two per cent active in a striking force, and ninety-eight passively sympathetic.”⁹¹

“The contemporary West is biased in favor of rebellion.”⁹² inleder Biggar sin text och fortsätter sedan: ”[...] in liberal consciousness the word 'rebel' connotes a morally heroic

⁸⁸ Åberg, s. 127

⁸⁹ Bowden, s. 20

⁹⁰ Bowden, s.21

⁹¹ Bowden, s. 20-21

⁹² Biggar, s. 393

stance – because it means the opposite of 'tyrant' – that Western media in recent years have preferred to refer to Iraqi opponents of the Coalition Provisional Authority in Iraq and Taliban opponents of the ISAF in Afghanistan not as 'rebels', but as 'insurgents'.”⁹³ I det inledande stycket utav denna del av analysen togs definitionsfrågan rörande terrorism upp och diskuterade kort. Bruket av ordet rebell har en liknande utgång. Då det inte finns något större problem med att kalla de irländska frihetskämparna för rebeller hellre än insurgenter rör det sig om något helt annat, precis som Biggar anmärker, om de mer nutida rebellupproren runt om i världen beskrivs det i mer negativa termer än de irländska rebellerna. Om detta rör sig om att IRA var segerrika och därav gjort sig förtjänta utav titeln rebell, medan upproren som pågår i dagens värld inte har nått någon upplösning ännu, är frågan som börs ställas i samband när termen rebell definieras. Enligt Biggar rör sig ett rättfärdigt krig, enligt kristna standard, om:

“[...] about lifting political affairs from a state of intolerably bad to one of tolerably better, not about improving them from what is tolerable to what is best. The evils of war can only be worth incurring, and its hazards risking, when the evils of the current order are beyond bearing.”⁹⁴

Biggar går vidare med att lägga fram, att för detta ska gälla för ett uppror och bruket av vapenmakt måste det motiveras med att det är något allvarligt fel med den rådande politiska status quo. Det räcker inte med att felande är någon slumpmässig företeelse, utan det måste vara ett upprepande fel under ett längre tidsspänn utfört av en central regerings makt. För att ett uppror ska räknas som rättfärdigt måste det vara en sista utväg: ” [...] a last defense against a wrong and that this wrong must be grave, systemic, and persistent are not the only ones generated by the just war tradition's high appreciation of the good of peace.”⁹⁵ Enligt Biggar saknade Påskupproret grund för att ses som rättfärdig i en ensamhet, men när man väger in vart aktionerna under påsk 1916 ledde i slutänden, det vill säga den Irländska fristaten i december 1921, anser Biggar att det var rättfärdigt. Detta till stor del på grund av att Påskupproret verkade för att inspirera till ett större uppror som ledde till självständighet. I enlighet med den generella uppfattning om hur kriget började,

⁹³ Biggar, s. 393

⁹⁴ Biggar, s. 394

⁹⁵ Biggar, s. 395

pekar Biggar ut IRA som ansvariga för den första krigshandlingen. Denne går in på att Black n' Tans brutala metoder under kriget inte enbart var en reaktion emot IRAs aggressiva avrättnings kampanj och gerillataktiker och då Black n' Tans var inhyrda av den brittiska regeringen, kan det verka troligt att de styrande i London till en viss grad godkände deras agerande. Men detta avskriver Biggar genom att konstatera att även om Black n' Tans var regeringens ansvar, var deras brutala metoder inte sanktionerade utav London, eftersom dessa inte var regeringens officiella policy.⁹⁶ Eftersom britterna misslyckades med att förhindra dåligt uppförande hos sina styrkor förlorade regeringen allt hopp om att vinna tillbaka folkets tillit.

Likt Bowden, Biggar och McCaffrey argumenterar Gray för att IRA inledde vapenkampen som pågick på Irland under tidigt 1920-tal. Gray går in i sin diskussion betydligt djupare med att, som nämnt tidigare, analysera varför irländarna såg som ett hot utav regeringsmakten i London såväl som att se till IRAs drivande motivering till konflikten. Gray, som har undersökt den strategiska aspekten av kriget, drar tidigt slutsatsen att britterna inte hade någon strategi eller någon utarbetad handlingsplan när de gick in i kriget mot IRA, som i sin tur hade en strategi utarbetad av Michael Collins, som mer eller mindre handlade om att de brittiska styrkorna skulle besegra sig själva:

The strategic function of its warfare was to defeat the British psychologically and politically. Every IRA "outrage" was a blow against the British will to persist, it had no meaning in och of itself. Collins was playing politics with violence. He calculated that the IRA's guerilla warfare, which actually entailed very little warfare, would provoke British counterviolence. Those British responses would serve two essential strategic and political ends. First, they would mobilize Irish opinion. Second, more important still, British brutality in Ireland, freely reported in the press in mainland Britain, would be judged morally intolerable by Britain's liberal-minded opinion leaders. The British would defeat themselves. And that is very much what happened in 1920-21.⁹⁷

Gray går vidare i sin analys med att diskutera Collins roll i det irländska regeringsorganet såväl som dennes odisputabla roll som ledare för underrättelsetjänsten och IRA. Denne menar

⁹⁶ Biggar, s. 396

⁹⁷ Gray, s. 380

att frihetskriget 1919-1921 var i allra högsta grad Collins krig, det var denne som låg bakom IRA taktiker och de vinnande strategierna. Dessutom var han inte rädd att göra vad som krävdes för att nå målet med en irländsk fristat utanför brittiskt styre. Men det var inte endast den brittiska regeringen som spelade Collins och IRA i händerna utan även RIC gjorde detta vid rekryteringen utav Black n' Tans. "Collins was fighting to win, not simply to make a point. His IRA sought, found, and practiced a mode of irregular warfare that could defeat the British, politically, psychologically, and – above all – morally."⁹⁸ Eftersom England inte närmade sig IRA som en fiende, med vilken den var i krig med, gav de brittiska styrkorna svar på IRA agerande gång på gång. De brittiska styrkorna var oupphörligen på det defensiva enligt Gray som sedan skriver; "London and Dublin danced to Collins's strategic tune."⁹⁹ Nyckel till Collins plan var att han behövde att britten överreagerade när de ställdes emot IRAs våldsamma taktiker, och han manipulerade dem därefter, både deras reaktion och den irländska sympatin i England såväl som i Amerika för att vinna det psykologiska kriget som han startat.

3.3Martyrdom

Även denna del utav analysen väger in i frågeställningens tredje fråga om rättfärdigande utav våldsamheterna då den religiösa aspekten av somliga anses vara en framstående faktor rörande Anglo-Iriska relationer, då som nu.

Enligt Newsinger var katolicismen en central del utav den irländska nationalismen,¹⁰⁰ därav var majoriteten av upprorsmedlemmarna katoliker, även om det fanns en handfull protestanter i IRA. Även Gray går in på att trots många katoliker inte stödde våldet på Irland, och hade varit glada om kriget aldrig brutit ut till att börja med, fanns det inte mycket stöd för en brittisk auktoritet bland det irländska folket. Och när valet låg mellan IRA eller britten, var det ett enkelt beslut.¹⁰¹ Även om religionen inte var en orsak till en revolt var det däremot en faktor i kriget bland annat på grund av att den katolska kyrkan spelade en stöttande roll till IRA. Däremot var det enligt Newsinger många som såg de som avrättats i samband med Påskupproret som martyrer, vilket de inte var ensamma om att betraktas som.

⁹⁸ Gray, s. 382

⁹⁹ Gray, s. 385

¹⁰⁰ Newsinger, s. 612

¹⁰¹ Gray, s. 382

Nothing the highlights both the religious beliefs of the participants and the role that these beliefs played in the War of Independence more than the protracted 74 days hunger strike of Terence MacSwiney. A member of the Irish Republican Brotherhood, Commandant of the local IRA Brigade and the Lord Mayor of Cork, MacSwiney's political beliefs were expressed in terms of a religious messianism that was remarkable even for these times. [...] When he was arrested and deported to England, MacSwiney promptly began a hunger strike. Throughout this ordeal his resolve was strengthened by his faith. On 5 October he asked his comrades on hunger strike in Cork Gaol to join him in common prayer. 'O my God I offer my pain for Ireland ... I offer my sufferings here for our martyred people ... May we in dying glory bring glory to Thy name and honour to our country that has always been faithful thy Thee ...',¹⁰²

Gensvaret, efter MacSwineys död, som gick över Irland var, som Newsinger lägger fram det, överväldigande då MacSwineys exempel, bland avrättningar, lönnmord och bakhåll, såg som renat och omdedikerat till målet om en nationalistisk frihet som snabbt befläckades av hårda verkligheten i form av gerilla krigsföringen och urban terrorism. Genom hela MacSwineys hungerstrejk och fram till dennes död var de irländska kyrkorna fulla med folk som bad böner om dennes befrielse från det brittiska fängelset och folk samlades i massor utanför fängelser där IRA fångar hungerstejkade, där de reciterade the Rosary. "As MacSwiney's death drew near, Pope Benedict sent him the Apostolic Blessing and a Plenary Indulgence."¹⁰³ MacSwiney visade här, precis som deltagarna i Påskupproret, att han var villig att offra sitt liv för sin sak och sågs därefter som en hjälte och martyr. Medan Newsinger kallar MacSwiney, och framför allt de män som avrättades under påsken 1916, som martyrer, benämner Åberg dem som dårar och hjältar.¹⁰⁴ Det råder dock inga tvivel, enligt Newsinger, om att deltagarna i 1916 års uppror såväl de som följde i deras spår under kommande år, såg sig själva slåss för en helig sak som var sanktionerad utav Gud, och de var därmed beredda att offra sina liv i kampen.¹⁰⁵ I relation till detta, argumenterar Gray för att det fanns "[...] fanatics who wanted to make a blood sacrifice of themselves for Ireland, but they were not in a position of command [...]"¹⁰⁶ vilket även går att överföra till dagens samhälle. Religiöst förtryck har varit en del utav de Anglo-Iriska relationerna sedan början av konflikten, och har med åren blivit

¹⁰² Newsinger, s. 623

¹⁰³ Newsinger, s. 623

¹⁰⁴ Åberg, s. 118

¹⁰⁵ Newsinger, s. 625

¹⁰⁶ Gray, s. 384

allt mer komplicerad. Under kriget var den konflikt som går att se mellan katoliker och protestanter i dagens Nordirland inte normen, utan den religiösa motivatorn agerade mer i bakgrunden då irländska katoliker och protestanter var enade bakom syftet om ett självständigt Irland för det irländska folket. Det fanns protestantiska medlemmar i både IRB och IRA men majoriteten var katoliker. Eftersom katolicismen var en utav grundpelarna inom den irländska nationalismen, både innan och efter krigsslutet i juli och det efterföljande fredsfördraget i december 1921, tenderar de protestantiska frihetskämparna att glömmas bort. Spänningen mellan katoliker och protestanter på Irland och i Nordirland är fortfarande närvarande i nutid.

4. Analys och slutsats

“Give us the future... We've had enough of your past... Give us back our country... to live in, - to grow in, - to Love.”¹⁰⁷

Michael Collins

Vilka orsaker till krigsutbrottet läggs fram hos de olika textförfattarna och hur argumenterar de för detta?

Denna fråga behandlades i analysen under rubriken ”Allt började med Påskupproret” och diskuterade vilka faktorer som forskarna valde att lyfta fram och diskutera i relation till varför frihetskriget bröt ut. Något som forskarna mer eller mindre var överens om, är att Påskupproret var en utav orsakerna som låg till grund för krigsutbrottet under början av 1919. Men Påskupproret i sig var inte den ensamma orsaken till krigsutbrottet utan det fanns en lång rad av orättfärdigheter i landet, och det ständiga förtrycket från den brittiska övermakten som ledde fram till ett något ogenomtänkt revoltförsök under påsken 1916. 1916 års uppror bannade därefter vägen för nya ledare för den irländska nationalismen som Michael Collins som till stor grad låg bakom mobiliseringen av IRA, och det politiska spelet i de Valeras frånvaro. Påskupproret sågs även som en inspiration för de irländska nationalisterna och republikanerna att agera mot den brittiska övermakten efter århundraden av förtryck, och det användes flitigt som propaganda för att öka stödet för Dail Eireanns, Sinn Féins och IRAs kamp. Utöver påskupproret väger den politiska svängningen in med det ökade stödet för Sinn Féin under den senare hälften av 1910-talet, vilket till viss del berodde på det minskade förtroende för Home Rule-partiet, och till viss del på att missnöje med den brittiska politiken, därav diskussionen rörande en tvångsvärnplikt för irländarna 1918.

Slutsaten som går att dra gällande denna fråga är att det sällan är så enkelt som att säga att det endast finns en orsak till att något händer. Även om Påskupproret i det här fallet kan verka vara det mest iögonfallande i sökande efter varför kriget bröt ut, finns det troligtvis alltid flera mindre faktorer som leder fram till ett visst händelseförlopp och sedan kulminerar i en viss utgång, en utgång som sedan ses som den självklara orsaken till konflikten. Vi kan se på det som dominobrickor som faller en efter en och knuffar omkull varandra tills det endast finns bar mark att falla på. Alla interaktioner och aktioner mellan England och Irland, små som stora, från medeltiden har byggt upp spänning, och en revolt mer eller mindre bara väntade på

¹⁰⁷ http://generalmichaelcollins.com/pages/Michael_Collins_Quotes.html (4/1 2014)

att inträffa. Det finns flertalet mindre och större orsaker till krigsutbrottet 1919 på Irland därav den mest uppmärksammade är Påskupproret, vars misslyckade bredd ut spelplanen för nya spelare i frågan om Irlands självständighet.

Hur utvecklas historieskrivningen angående det Anglo-Iriska kriget 1919-1921 med tiden, från 1971-2013? Hur ser det ut i frågan om tillgång till källmaterial och hur väger detta in i den historiografiska utvecklingen?

Denna fråga har ingen specifik underrubrik i analysen utan har bearbetats genom hela det analytiska avsnittet av denna uppsats.

Gällande min andra fråga har jag sett skillnader mellan årtiondena genom att främst ha undersökt hur de presenterat händelserna under den 21 november på Irland, vidare känt som Bloody Sunday. Rapporter rörande detta har presenterats av forskarna mer eller mindre utförligt. Hos Boyce såväl som Biggar och Newsinger har det inte varit mer än en kort omnämning och därav kan dessa inte vägas in i detta avsnitt. Biggar och Newsinger tar upp olika religiösa aspekter av konflikten och utlämnandet av Bloody Sunday är logiskt med tanke på att denna aktion arrangerad av Collins i ett försök att provocera britterna. Boyce tittar på hur den brittiska regeringen agerade, inte hur RIC och Black n' Tans skötte sig. Hos Bowden, Gray, McCaffrey, Ward och Åberg har en undersökning kunnat genomföras. Den första iakttagelse som går att dra från detta i relation till utveckling rör sig om i vilket omfång händelsen presenterats och diskuteras. Åberg som figureras som den tidigaste källan (1971) har endast en kortfattad och allmän genomgång av ämnet, vilket inte överraskar av den orsaken att Alf Åbergs text till en viss grad gränsar mot populärhistorisk skrivning. Det är kort och koncist, och ger en grundläggande översikt av händelsen. Bowdens text från 1973 är betydligt mer detaljerad, med en djupare genomgång utav skeendena såväl som motivationerna bakom Collins och IRA resonemang, och agerande under den blodiga söndagen. Den mest troliga slutsats som kan dras i fråga om utvecklingen mellan Åberg och Bowden är att den sistnämndes forskning är mer inriktad på IRA och det underjordiska kriget som fördes utav denna organisation med Michael Collins i spetsen medan Åbergs text har som syfte att ge en kort och sammanfattad bild av hela konflikten. Wards forskning som sedan publicerades 1980 är främst riktad mot Påskupproret och innehåller endast ett kort stycke om frihetskriget. Detta är mer i stil med Åberg än Bowden, om än lite mer diskuterat och utarbetat än vad Åberg erbjuder. På grund av att Ward först och främst har undersökt händelserna under påskveckan 1916 är det logiskt när denne sedan diskuterar eftervägen av

Påskupproret, att frihetskriget inte har någon vidare djup analys. Trots det finns det en tydligt ökad kvantitet och detaljrikedom i jämförelse med Åbergs textstycke om området. McCafferys forskning från femton år senare (1995) följer den utveckling som går att se mellan Åberg och Ward då frihetskriget får en djupare och längre analys som tar upp fler detaljer än den tidigare forskningen som har studerats i denna undersökning. Grays artikel från 2008 är precis som Bowdens från början på 70-talet riktad i en viss riktning och Grays främsta fokus ligger på strategierna som användes av IRA såväl som av de brittiska styrkorna, vilket även reflekteras när denne redogör för den blodiga söndagen med mer detaljer om händelsen i sig såväl som motivationen bakom dem och dess konsekvenser.

De slutsatser som går att dra i frågan om den historiografiska utveckling från tidigt 70-tal till 2013 i relation till det källmaterial som bearbetats och presenterats i uppsatsen stödjer till viss del uppsatsförfattarens spekulationer. Eftersom det ännu inte har hunnit gå hundra år sedan frihetskriget utkämpades på Irland är det ännu relativt ny historia, som både i Irland och i Storbritannien är ett känsligt ämne. Med detta i åtanke är det troligt att tillkomsten till källmaterial inledningsvist varit begränsad, men att efter åren har fler dokument gjorts tillgängliga för forskare.¹⁰⁸ Tidigare forskning i denna undersökning har till stor del haft ett biografiskt baserat källmaterial såväl som förstahands redogörelser från de som deltog i konflikten, vilket troligtvis har bildat en bas för övriga forskare att utgå ifrån. Min slutsats är att i takt med att grundbasen av mer allmän forskning, som etableras av dem tidsmässigt närmast en historisk händelse, gällande det irländska frihetskriget har vuxit har det banat fram vägen för mer specifika vinklingar utav ämnet. Och i takt med utvecklingen av det moderna samhället har studieområdena utvecklats till att följa samma trender och gått in på ämnesområden som troligtvis inte hade varit en möjlighet att undersöka för fyrtio år sedan. Detta har troligtvis skett i relation till att varje forskare i sin forskning strävar efter att presentera något nytt som någon annan inte tänkt på att lyfta fram förut och därav har vi fler unika vinklingar av ett ämne desto närmare modern tid som vi kommer. Den allmänna basen finns där under 1970-talet och utvecklas till att innehålla fler detaljer och djupare diskussioner om orsaker och konsekvenser såväl som motiven bakom handlingarna i grundläran såväl som i de mer vinklade artiklarna.

¹⁰⁸ Se s. 13

Hur tolkas och rättfärdigas våldet som begicks på båda sidorna av konflikten under krigsförloppet?

Denna fråga diskuteras under rubrikerna ”En ond cirkel” och ”Martyrdom”.

I frågan om terrormetoderna brukade utav IRA, Black and Tans och the Auxies så är det inte själva metoderna i sig som spelar roll i frågan om vad som sker är rättfärdigat eller inte, utan det är vad deras syfte var som är viktigt. IRA slogs, enligt McCaffrey, med syftet att frigöra Irland från den kolonistiska övermakten som var Storbritannien, men detta på uppmaningen av Sinn Féin vars nationalistiska och revolutionära ideologi låg bakom beslutet att utropa en irländsk republik. Black and Tans och the Auxies hade istället som syfte att upprätthålla och behålla kontrollen över Irland då en fysisk konflikt mellan satellitstaten och övermakten blev en möjlighet. Men deras brutalitet kritiserade på ett annat sätt än IRAs handlande. Men som analysen utav denna fråga har visat är det inte lika enkelt att se till en orsak som man först kan tro, vilket Gray tar upp grundligt i sin artikel. IRAs agerande utåt sett kan det mycket väl tolkas som att, enligt Biggar och Newsinger, de slogs för att nobelt syfte om ett självständigt Irland medan när vi går in mer djupare på hur organisationen faktiskt verkade och fungerade inifrån. Här får vi se till Michael Collins motivationer och ledde IRA och den irländska politiken från skuggorna. Enligt Gray såväl som Bowden drog sig Collins inte för att ta till med hårdhandsken eller ge order om avrättningar utav den brittiska underrättelsetjänsten som var verksam på Irland. I kontrast till Collins behöver vi se till varför den brittiska regeringen i London såg Irland och IRA som ett hot, även om regeringen, enligt Boyce, inte tog situationen på allvar förrän det var för sent. Medan Collins hade en tydlig taktik för hur Irlands självständighet skulle vinnas, gick briterna blinda in i den väpnade konflikten utan varken plan eller strategi. Den terror som var närvarande under krigstiden kan rättfärdigas med olika faktorer bland annat religion (Biggar och Newsinger) i den aspekt att de som slogs och dog för den nationalistiska kampen visade att de inte var rädda att offra sina liv för att nå sitt slutmål. Men vi måste även ta i beaktande att det var mycket oroligt på Irland och de hade länge varit under brittisk kontroll när kriget bröt ut och enligt Collins var övervåld den klara lösningen till att få briterna att agera och mer eller mindre besegra sig själva. Vilket var vad som hände. Den brittiska regeringen hade enligt bland andra Åberg, Ward och Gray ingen kontroll över Black n' Tans som stod för majoriteten av terrorattentat från den brittiska sidan och deras motivation för våldet var att ge svar på tal, att slå hårt mot hårt då de brittiska styrkorna ständigt provocerades av Collins och IRA.

I slutsats till denna fråga verkar det troligt att IRA berättigades sina handlingar med att de hade ett högre och kanske mer ädelt syfte än de brittiska trupperna, både ideologiskt och religiöst. Utöver det var övervåldet och terrorn en grundpelare i Collins strategi. De stred för landet självständighet, för sitt hem medan Black and Tans och the Auxies' mål var att kuva den upproriska andan och besegra IRA och männen bakom dem så att Storbritannien kunde behålla sin överhöghet gentemot den irländska staten. Britterna ville inte förlora kontrollen över Irland bland annat för att det skulle skada imperiet men de hade även ett antal marinbaser längs den irländska kusten. I frågan om Black n' Tans övervåld, hade regeringen ingen kontroll över dessa män, och någon klar motivering utöver att de gav svar på tal har jag inte kunnat utröna.

Teori

Denna uppsats har haft sitt fokus på åren och händelserna som ledde fram till bildandet av en irländsk fristat och har därefter inte gått in på de frågor och problem som Irland mötte efter att har upphört vara en koloni. Bland det källmaterial som bearbetats i undersökningen har McCaffrey varit den som i mest detalj gått in och talat om postkolonialism i relation till den irländska frågan. Det diskuteras där att Irland och konsekvenserna av frihetskriget 1919-21 står som ett mönster för hur gerillakrig skulle föras i modern tid. De taktiker som användes av IRA har använts i Syd- och Centralamerika. I de texter som källmaterialet har utgått ifrån benämns imperiet och kampen mot den imperialistiska övermakten för självständighet och det är efter självständighetens upprättande som vi kan tala om händelseförloppen i termer om postkolonialism. Men då källmaterialet inte sträcker sig längre tillbaka än till tidigt 1970-tal går det att dra vissa slutsatser att även om de inte direkt behandlar de postkoloniala aspekterna av irländsfrågan som uppstått efter fristatens upprättande är de skrivna med något av ett postkolonialt perspektiv.

Vidare utveckling av studieområdet

En fortsatt studie att detta område kan utföras på flera olika sätt. Ett sätt är genom att utvidga undersökningsområdet till att täcka en större del utav den Anglo-Iriska konflikten och även gå djupare in på problemen som uppstår när landet försöker anpassa sig till självstyre och därmed gå mer in på den postkoloniala aspekten än vad jag kunnat göra i denna uppsats. Ett annat är att gå in mer på de individuella livsödena, konfliktens offer och de ledarna för de politiska rörelserna eller männen som befann sig ute i fält. Jag tror att det skulle vara intressant att se mer till Michael Collins eller Tom Barry.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckt källmaterial

- Biggar, Nigel. "Christian Just War Reasoning and Two Cases of Rebellion: Ireland 1916-1921 and Syria 2011-Present", *Ethics & International Affairs*, Vol. 27 No. 4, s. 393-400, vinter2013
- Boyce, D.G. *The Irish Question and British politics, 1868-1996*, Second Edition. MacMillan Press Ltd, London, 1996, s.66-72, 177
- Bowden, Tom. "The Irish Underground and the War of Independence 1919-1921", *Journal of Contemporary History*, Vol. 8 No. 2, April 1973, s. 3-23
- Gray, Colin S. "The Anglo-Irish War, 1919-1921: Lessons from an Irregular Conflict", *Comparative Strategy*, Vol. 25 No. 5, Januari 2008, s. 371-394
- McCaffrey, Lawrence J. *The Irish Question: Two Centuries of Conflict*, Second Edition. The University Press of Kentucky, Lexington Kentucky, 1995, s. 140-144
- Newsinger, John. "I Bring Not Peace but a Sword: The Religious Motif in the Irish War of Independence", *Journal of Contemporary History*, Vol. 13 No. 3, Juli 1978, s. 609-628
- Ward, Alan J. *The Easter Rising: Revolution and Irish Nationalism*, Harlan Davidson Inc, Arlington Heights Illinois, 1980, s. 124-127
- Åberg, Alf. *Irland sedan 1800*, Tidens förlag, AB Wilhemssons Boktryckeri, Stockholm, 1971, .s.116, 124-128

Litteratur

- Aronsson, Peter. *Historia*, Liber, Malmö, 2011
- Duffy, Séan . *The Concise History of Ireland*, Gill & Macmillan Ltd., Dublin, 2000

- Florén, Anders och Ågren, Henrik. *Historiska undersökningar – Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2006
- Hägerdal, Hans. *Väst om öst – Kinaforskning och kinasyn under 1800- och 1900-talen*, Lund University Press, Malmö, 1996
- Kjeldstadli, Knut. *Det förflutna är inte vad det än gång var*, Studentlitteratur, Lund, svenska utgåvan 1998
- Ljungh, Agneta. *Sedd, eller osedd? Kvinnoskildringar i svensk historieforskning, mellan 1890 till 1995*, Team Offset & Media, Malmö, 1999
- Tosh, John. *Historisk teori och metod*, Tredje upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2011

Internetresurser

- Laffan, Michael. Podcast. <http://historyhub.ie/the-easter-rising-the-irish-revolution-lecture-4> (27/12 2013)
- “We have a weapon more powerful... than any in the whole arsenal of the British Empire! That weapon... is our refusal!” <http://www.imdb.com/title/tt0117039/quotes> (4/1 2014)
- “Give us the future... We've had enough of your past... Give us back our country... to live in, - to grow in, - to Love.”
- http://generalmichaelcollins.com/pages/Michael_Collins_Quotes.html (4/1 2014)